

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ
وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ

(محمد/۲)

قرآن شناسی در آیینہی حکمت متعالیہ

سید محمد حسین میردامادی

سرشناسه : میردامادی، سیدمحمدحسین، ۱۳۵۸-
 عنوان و نام پدیدآور : قرآن شناسی در آئینه ی حکمت متعالیه
 مشخصات نشر : اصفهان: اندیشه گویا، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۱۶ ص.
 شابک : 978-600-6836-17-1
 وضعیت فهرست نویسی : فیهای مختصر
 یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی
 است
 شمار کتابشناسی ملی: ۲۸۱۸۶۵۸

انتشارات
 اندیشه گویا



Andisheh.g@Gmail.com

۰۳۱-۳۲۱۷۵۰۰
 ۰۹۱۳۱۰۰۵۸۹

قرآن شناسی
 در آئینه ی حکمت متعالیه
 سید محمد حسین میردامادی

ناشر: اندیشه گویا
 شابک: ۹۷۸ ۶۰۰ ۶۸۳۶ ۱۷ ۱
 نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۴
 تیراژ: ۱۰۰۰ جلد قطع وزیری
 چاپخانه: کوثر صحافی: بابک

● قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان ●

© حق چاپ محفوظ است

پیش‌گفتار

ملاصدرا و امام خمینی با دیدگاهی وجودشناختی به مبحث کلام الهی و کتاب او پرداخته‌اند و اعنایت به حقیقت وحی و منازل و مراحل نزول قرآن، قرآن ملفوظ را نازل و حقیقت قرآن که داده‌ای وجودی عینی است دانسته‌اند در پرتو حقیقت قرآن و سیر نزول آن و تبدیل وجود عینی به وجود لفظی بحث انسان کامل نیز مطرح می‌شود و ارتباط بین هستی انسان و قرآن مورد بررسی قرار می‌گیرد. بین الفاظ، معانی و حقایق قرآن ارتباط وجود دارد و وجود انسان هستی و قرآن بایکدیگر تناسب دارند. با دریافت این تناسب فلسفه تأویل و نیز روش تفسیر ملاصدرا و امام، روشن‌تر می‌شود. همچنین از این نوشتار در پاسخ به سه مورد از مسائل معاصر بعد از انقلاب نیز بهره‌مونی می‌شود. زبان دین و نقش پیامبر در وحی می‌توان بهره برد.

این کتاب که با دیدگاه حکمت متعالیه ابعاد وجودی قرآن از وجود عینی تا وجود کتبی را مورد بررسی قرار می‌دهد، از پایان‌نامه ارشد دانشکده ادبیات، با عنوان نسبت الفاظ، معانی و حقایق قرآن از نظر ملاصدرا و امام خمینی استخراج شده است لذا از زحمات استاد فرهیخته جناب آقای دکتر سیدمهدی امامی جمعه به عنوان استاد راهنما و سرکار خانم دکتر فروغ‌السادات رحیم‌پور به عنوان استاد مشاور قدردانی می‌کنم و نیز از جناب استاد فرهیخته و بزرگوار عبدالرسول عبودیت و فاضل ارجمند سیدعلی ملکیان که در مباحث روح معنی کمک شایانی به بنده کردند تشکر می‌نمایم. ترتیب فصول در پاسخ ترتیبی به سؤالات طرح تحقیق در فصل اول به عنوان فصل کلیات و مباحث مقدماتی می‌باشد، در فصل دوم مبانی و قواعد کلام و کتاب به عنوان معنای وسیعی از حقیقت وجودی قرآن و هستی مورد بررسی واقع شده است چرا که در منطق حکمت برین صدرا، قرآن، کشف تأمل محمدی (ص) از کلام الهی متخذ از کتاب هستی، می‌باشد. در

فصل سوم نسبت بین مراتب وجودی قرآن، هستی و انسان مورد بررسی واقع شده است؛ فصل چهارم به مبانی هستی‌شناسی معنی، تفسیر و تأویل آیات قرآن پرداخته و در فصل پنجم ثمرات مطالب پیش گفته در مباحث کلام جدید مورد بررسی قرار گرفته است. بدین ترتیب فصول این کتاب مکمل یکدیگر در قرآن‌شناسی فلسفی و عرفانی صدرایی است و مطالب امام خمینی نیز به عنوان شارح معاصر حکمت متعالیه بر غنای مطالب افزوده است. در پایان خداوند مهربان را شاکرم که توفیق بررسی دو رکن دین اسلام و وصیت حضرت منتمی مرتبت صلی الله علیه و آله وسلم، دو ثقل عظیم امامت و قرآن را در این کتاب و کتاب امام شناسی در حکمت متعالیه به من ارزانی داشت تا از منظر حکمت نوین صدرایی به این مسئله بپردازم؛ و این توفیق را مرهون حمایت‌های بی شائبه مادی و معنوی پدر بزرگوار، حجت الاسلام و المسلمین سید مجتبی میردامادی که برای بنده و بسیاری، اسوه صفا و رحمت می‌باشند، می‌دانم و برایشان آرزوی طول عمر و سلامت و اجر عظیم دارم.

سید محمد حسین میردامادی

مهر ماه ۱۳۹۲

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مباحث مقدماتی.....	۱۳
۱-۱- معرفی بحث و اهمیت آن.....	۱۳
۲-۱- پیشینه موضوع تحقیق.....	۱۵
۳-۱- اهمیت و ارزش تحقیق.....	۱۶
۴-۱- اهداف تحقیق.....	۱۶
۵-۱- فرضیه‌ها یا سوال‌های تحقیق.....	۱۶
۶-۱- روش تحقیق.....	۱۶
۷-۱- کلیاتی از قرآن در قرآن و روایات عترت.....	۱۷
۸-۱- ملاصدرا (۹۷۹-۱۰۵۰ ه ق).....	۲۵
۹-۱- امام خمینی (۱۲۸۱-۱۳۶۸ ه ش).....	۲۶
۱۰-۱- توضیحی درباره عنوان رساله و چیش فصول آن.....	۳۰
فصل دوم: مبانی و قواعد وجود شناسی کلام و کتاب از نظر ملاصدرا و امام خمینی.....	۳۱
۱-۲- چیستی کلام و کتاب در دیدگاه ملاصدرا.....	۳۲
۲-۲- کلام الهی و تکلم حق در دیدگاه امام خمینی.....	۳۸

- ۴۱-۳-۲- کلام، مرتبه علی کتاب ۴۱
- ۴۱-۳-۲- تشکیک وجود ۴۱
- ۴۵-۳-۲- روابط مراتب (شوون) وجود ۴۵
- ۴۶-۲- کلام، فاعل بالتجلی کتاب ۴۶
- ۴۷-۲- کلام، قضا و کتاب، قدر الهی ۴۷
- ۴۸-۲-۵-۱- یکی بودن حقیقت «الکلام» و قرآن ۴۸
- ۵۰-۲-۵-۲- «الکلام» یا عقل بسیط ۵۰
- ۵۱-۲-۵-۳- کلام از عالم امر ۵۱
- ۵۲-۱-۵-۱- کلام، از عالم قضا ۵۲
- ۵۳-۵-۵- حامی کلام الهی ۵۳
- ۵۴-۲-۵-۶- مظهر حل کتاب الهی ۵۴
- ۵۵-۲-۶- حضور یا حسی بودن علم به کلام و کتاب ۵۵
- ۵۷-۲-۷- کلام یا باطن کتاب ۵۷
- ۵۸-۲-۸- کتاب یا تشخیص کلام نفسی ۵۸
- ۵۹-۲-۹- قرآن حادث و قرآن قدم ۵۹
- ۶۰-۲-۱۰- کلام، دفعی و کتاب تدریجی ۶۰
- ۶۱-۲-۱۱- کلام، بسیط و کتاب، مرکب ۶۱
- ۶۱-۲-۱۱- کلام، غیر قابل نسخ و کتاب قابل نسخ ۶۱
- ۶۲-۲-۱۲- کتاب صدور و ظهور خداوند و کلام قائم به خداوند ۶۲
- ۶۳-۲-۱۳- کلام، مقام جمع و کتاب مقام نفسی ۶۳
- ۶۶-۲-۱۴- لازمه درک کلام، عبور از عالم خیال ۶۶
- ۶۷-۲-۱۵- ملاک تطبیق قرآن با کلام و کتاب ۶۷
- ۶۹-۲-۱۶- قرآن، نزول کلام و دیگر کتب آسمانی نزول کتاب ۶۹
- ۷۰-۲-۱۷- رابطه آیه شناسی با کلام و کتاب شناسی ۷۰

فصل سوم: نسبت بین مراتب وجودی قرآن، هستی و انسان ۷۵

- ۷۶-۳-۱- هستی شناسی قرآن ۷۶
- ۷۶-۳-۱-۱- اسماء الهی ۷۶
- ۷۸-۳-۱-۲- اسم اعظم الهی در آثار امام خمینی ۷۸

۸۱	۳-۱-۳- اسم اعظم الهی در آثار ملاصدرا.....
۸۳	۳-۲- تعبیر دیگر از حقیقت و جایگاه قرآن در آثار ملاصدرا و امام.....
۸۵	۳-۳- مراتب قرآن از نظر ملاصدرا و امام خمینی.....
۸۸	۴-۳- حقیقت انسان از نظر ملاصدرا و امام خمینی.....
۸۹	۴-۱- مبانی فلسفی در انسان‌شناسی صدرالمآلهین.....
۸۹	۴-۱-۱- قوانین وجود.....
۹۲	۴-۱-۲- حقیقت هر ماهیتی به صورت او.....
۹۲	۴-۱-۳- هویت وجودی هر فردی به نفس او.....
۹۳	۴-۱-۴- جسمانیة الحدوث و روحانیة البقا بودن نفس.....
۹۵	۴-۱-۵- تطابق عالم سه گانه وجود و مراتب نفس انسان.....
۹۷	۴-۱-۶- تجزیه نفس.....
۹۷	۴-۱-۷- عالم عقل، عاقل و معقول.....
۹۷	۴-۱-۸- انسان را صد یا مراتب کثیر.....
۹۸	۴-۱-۹- مقام انسان در هستی.....
۱۰۸	۴-۱-۱۰- عالم صغیر و انسان کبیر.....
۱۱۵	۵-۳- مراتب انسان در مکتب ملاصدرا.....
۱۲۰	۶-۳- تناظر کتاب هستی، قرآن و انسان.....
۱۲۲	۷-۳- نظریه ملاصدرا در وحی، فرایند ارتباط کلام الهی و انسان.....
۱۲۳	۸-۳- دیدگاه امام خمینی درباره وحی.....
۱۳۸	۹-۳- قوه خیال، واسطه معانی ملکوتی و الفاظ حسی قرآنی.....
۱۴۵	فصل چهارم: مبانی هستی‌شناسی معنی، تفسیر و تأویل آیات قرآن.....
۱۴۵	مقدمه.....
۱۴۵	الفاظ و مفاهیم (معانی).....
۱۵۳	۴-۱- بررسی و تحلیل مسأله «روح معنی» در آثار ملاصدرا و امام خمینی ^۴
۱۵۴	۴-۱-۱- هسته اصلی نظریه روح معنا.....
۱۵۷	۴-۱-۲- تطوّر نظریه روح معنا.....
۱۶۱	۴-۱-۳- روش فزاینده‌تر رفتن از فهم عرف در این نظریه.....
۱۶۱	۴-۲- معناشناسی و اهمیت تأویل در حکمت صدرایی.....

- ۳-۴- هستی‌شناسی تأویلی و هرمنوتیک قرآنی نزد ملاصدرا و امام خمینی ۱۶۷
- ۴-۴- آثار هستی‌شناسی ملاصدرا و امام در روش تفسیری آن‌ها ۱۸۰
- ۴-۵- تفسیر انفسی ۱۸۲
- فصل پنجم: ثمرات مطالب گذشته در مبحث هرمنوتیک ۱۸۳
- زبان دین و نقش پیامبر در وحی ۱۸۳
- ۵-۱- ثمرات مطالب گذشته در مبحث هرمنوتیک ۱۸۳
- ۵-۲- ثمرات مطالب گذشته در مبحث زبان دین ۱۸۷
- ۵-۳- ثمرات مطالب گذشته در نقد نقش بعد فاعلی پیامبر (ص) در وحی ۱۹۰
- ۵-۳- جمع‌بندی مطالب و نتیجه ۱۹۲
- منابع ۲۰۳